

Программа талап этеген кюйде гъар класда язылгъан изложениелени санаву, сёзлени санавуна гёре оьлчевю шу къадарда болмагъа тюше.

Кл.	уьйретив	тергев	сёзлени санаву
1	8 – 10	–	20 – 30
2	8 – 10	–	40 – 50
3	10 – 13	2	60 – 75
4	13 – 15	2 – 3	90 – 105

Сёзление санаву йылны ахырына берилген.

Бир-бир текстлерде сёзлени санаву таблицада гёрсетилген оьлчевлерден тайыша: яда кёп бола, яда аз бола. Булай текстлер учителни оьзюню къаравуна гёре, класны бажарывлукъларын да гёз алгъа тутуп, къоллана. Текст артыкъ узун деп гысап этиле буса, шону бир гесегин къысгъартма ярай. Мисал учун, «Къоччакъ солдат» деген тскстде 120 сёз бар. Шуну артдагъы абзацын къысгъартма бола (о гъакъда эсгеривде де айтылгъан). Бажарыла туруп, гёрсетилген оьлчевлер сакъланмагъа герек.

Изложение текстни берилген оьлчевден артдырывну оьзюню себеплери бар. Масала, текстни къыйынлыгъына къарап, биринчи класда сёзлер йигирмадан аз болмагъа да ярай. Бу класда биринчи изложениелеге гиришивде 10 – 15 сёзлюк текст алынып къалмагъа ярай. IV классда къысгъартылгъан изложениелер яда III – IV класларда сайлам изложениелер яздырмакъ учун 90 – 105 сёзлю текст тюгюл, дагъы да уллусу алына.

Изложение яязыз ишни юрютювню гъар класгъа хас болгъан

оъзюнню метод ёллары бар. Шолар да изложение языв дарсны барышы ва класгъа къыйышагъан текстни сайлав булан байлавлу. Изложениелени тюрлюлери айрылып къалмай, олар гъариси къайсы класда юрюлегенликге къарап да айрыла. Озокъда, бары да класларда юрютюлме ярайгъан изложениелер де бар, масала, толу изложение тюрлю-тюрлю оьлчевде I – IV класларда оьтгериле. Болса да, изложениелени тюрлюлери оьрде эсгерилди, тек олар булан битип къалмай, дагъы да хыйлы вариантлары бар. Масала, толу изложениени оьтгерегенде гъар класда тийишли кюйде дарсны барышы алышдырыла, класдан класгъа ону оьлчевю ва къыйынлыгъы арта, англатывлар, план тутув, анализи алышына.

Биринчи класда гerti изложение язылмай, изложение яывгъа гиришив ишлер юрюле. Шо класда изложениелени шулай тюрлюлери **къоллана**: жумланы гезиги алашынгъан текстни онгарып, изложение яыв, текстни гесеклеге бёлюп, ортакълашып яыв, соравагъа жаваплар яыв. Шулай изложениелени уьстюнде ишлевде биринчи класда суратланы къоллав айрокъда пайдалы.